

Woensdag 19 mei 1915 – ochtendeditie

Belgische kinderen.

Te Puiflijk, gemeente Druten, zijn gisteren 26 Belgische meisjes aangekomen, ter verpleging bij particulieren. Mevrouw Hellenaers uit Leiden heeft hen begeleid.

In het interneringskamp te Harderwijk is een geval van nekkramp geconstateerd. Het interneringskamp is thans geheel geïsoleerd.

Het Antwerps centraal bureel voor inlichtingen aan vluchtelingen te Roosendaal is van maandag jl. af in liquidatie getreden, aangezien in de laatste vergadering van het hoofdkantoor te Antwerpen besloten is, de werkzaamheden aldaar te doen ophouden op 21 dezer.

Berlijn, 18 mei. Officieel bericht uit het grote hoofdkwartier:

Ten noorden van Ieper is het gisteren aan het IJzerkanaal bij Steenstrate en Het Sas rustig gebleven. Op de oostelijke oever van het kanaal zijn ten zuidoosten van Boezinge op enkele plaatsen gevechten geleverd, die nog voortduren.

Parijs, 18 mei. Officieel bericht van hedenmiddag (met weglating van het reeds in vorige berichten medegedeelde).

De Duitsers hebben bij de ontruiming van de stelling ten westen van het IJzerkanaal ongeveer 2000 doden achtergelaten en een groot aantal geweren.

In de afgelopen nacht hebben de Duitsers op de oostelijke oever van het kanaal een bijzonder hevige tegenaanval ondernomen, na de beschieting door het geschut en een bestoking met bommen. Zij zijn afgeslagen.

Parijs, 18 mei. Officieel bericht van vanavond: Het heeft sedert maandagavond onafgebroken geregend. Dichte mist heeft elk gevecht verhinderd. Zelfs het artillerievuur is zwak.

Londen, 17 mei. Vandaag is hier in het hoofdkwartier bericht ontvangen van een spannend luchtgevecht. Vanochtend vroeg werd een zeppelin, komende uit de richting Gent, boven de IJzer waargenomen in de nabijheid van Nieuwpoort. Vijf Engelse vliegtuigen stegen aanstonds op om er jacht op te maken. De vijand zag zich tegenover de overmacht genoopt met bekwame spoed te keren. De zeppelin werd echter door een bom aan het achterschip beschadigd. Toch kon hij door het mistige weer ontsnappen.

Stockholm, 18 mei. Tomson, de Engelse stafofficier, de tussenpersoon tussen het hoofdkwartier van French en dat van Joffre zegt, als ooggetuige, dat de strijd bij Ieper zo vreselijk was, dat de Engelse soldaten, bij de aanblik der met bloed bedekte gesneuvelden en gekwetsten, hun ogen met de handen bedekten om niets te zien. Velen vielen zelfs in onmacht.

Volgens een bericht uit Havre aan de Daily Telegraph is het Duitse vliegekamp te Gistel (ten noordoosten van Oostende) door de herhaalde aanvallen van Engelse en Franse vliegers geheel vernield.

Van de Belgische grens.

Men meldt ons uit Maastricht:

Te Kanne nabij Maastricht is gisteren in een der holen van de St. Pietersberg het lijk gevonden van een Duits landweerman, oud 47 jaar, die daar op post had gestaan. Zijn geweer en 5 patronen waren verdwenen. Na een onderzoek ter plaatse hoorden we, dat de landweerman door een smokkelaar met een browningrevolver is doodgeschoten en dat de smokkelaar door de berg vermoedelijk op

Nederlands grondgebied is gevlucht. Morgen wordt de landweerman te Tongeren begraven.

Ook zijn er gisteren te Kanne 2 Belgen doodgeschoten en een gewond, die over de grens wilden.

Van Belgische zijde.

Aan een protest van de Belgische regering, door bemiddeling van de Spaanse regering tot de Duitse regering gericht, is het volgende ontleend:

De lokalen van de Internationale permanente vereniging voor Scheepvaartcongressen, officieel gevestigd te Brussel, zijn de 7^e september door militairen bezet.

Een brief van protest over dit onderwerp, door het uitvoerend bureau tot de burgerlijke Duitse overheid gericht is aan dit bureau teruggezonden met de blote vermelding: "Ontruiming der lokalen onmogelijk wegens oorlogsnoodzakelijkheid."

De 10^e september werden de agenten van het uitvoerend bureau allen uitgenodigd zich om 10 uur 's morgens in het lokaal van de vereniging te bevinden. Men noodzaakte met geweld deze agenten de brandkast van het congres te openen. De documenten, die ze bevatte, ondergingen een nauwkeurig onderzoek tot in de details. Sedert die dag is het gebouw door militairen bezet: de zetel der vereniging heeft dus opgehouden te bestaan.

De Duitse overheid heeft zich meester gemaakt van de meubelen, dossiers, bibliotheek en archieven van de vereniging.

De Belgische regering weet niet of de brandkast op dat ogenblik zaken van waarde bevatte.

De meubelen waren voor het merendeel verstrekt door de Belgische staat, die het lokaal ter beschikking stelt van de vereniging; maar de dossiers, de bibliotheek en de archieven behoren aan de vereniging en vormen bijgevolg particulier eigendom.

De Belgische regering protesteert tegen deze toeëigening met schending van de artikelen 46 en 53 van de IVe Conventie van Den Haag, die is getekend en bekrachtigd door de Keizerlijke Duitse regering.

Deze artikelen bepalen, dat het particuliere eigendom niet kan worden verbeurd verklaard (art. 46) en dat het leger, dat een grondgebied bezet slechts zal kunnen in beslag nemen het geld, de fondsen en de opvorderbare waarden, aan de staat toebehorend, wapendepots, transportmiddelen, magazijnen en levensmiddelen en in het algemeen elk roerend goed, de staat toebehorend, geschikt om voor de krijgsverrichtingen te worden gebruikt.

Rechtspraak in België.

Men schrijft ons van Belgische zijde:

De in Nederland vertoevende leden van de Belgische balie zijn opnieuw in Den Haag op woensdag de 12^e mei bijeen gekomen om maatregelen te nemen ten einde in de onzijdige landen de openbare mening in te lichten omtrent de handelingen van de Duitse autoriteiten in het bezette gebied van België, waardoor aan de beginselen, die de grondslag vormen van de rechterlijke organisatie van het land, afbreuk wordt gedaan.

Steeds heeft de balie zichzelf de eis gesteld een sociale zending te vervullen: zij is krachtens de traditie de natuurlijke verdedigster van de zwakken en de verdrukten. Steeds heeft zij haar stem verheven,

waar de regeringen misbruik maakten van hun macht en onrechtvaardige en onwettige daden pleegden.

Aan hun zending zouden de advocaten te kort komen, indien zij zich stilzwijgend neerlegden bij de aanslagen op de individuele vrijheden, in België gepleegd door het stichten van uitzonderingsrechtbanken, waarvan rechters deel uitmaken, die in strijd met 's lands wetgeving zijn benoemd. Tot het stichten van deze uitzonderingsjurisdicties bestond bovendien generlei aanleiding, daar de Belgische rechtbanken gehandhaafd blijven en zij alle waarborgen vertonen, wat de bevoegdheid en de onpartijdigheid betreft.

In de vergadering van 12 mei is door de leden nog de volgende motie aangenomen, die de heer Destrée in Italië werd medegedeeld:

“De in Nederland vertoevende Belgische advocaten zijn diep geroerd door de sympathieke en welwillende steun, die de Italiaanse balie verleend heeft aan degenen, die in het bezette land strijden voor de verdediging der individuele vrijheden en de aloude rechten der orde van advocaten. Zij verzoeken de heer Destrée, voorzitter der Federatie van Belgische Advocaten, hun Italiaanse ambtsbroeders hun warmste gevoelens van erkentelijkheid en bewondering uit te drukken.”

Aan een vonnis van de eerste kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel van 22 april 1915 wordt het volgende ontleend:

De actie had tot doel de betaling van drie maanden huur, zijnde 1200 frank, voor een huis, dat verweerder in huur had van de eiseres. Verweerder beriep zich op art. 10 par. 2 van het besluit van de Duitse gouverneur-generaal in België, d.d. 10 februari, en 27 maart 1915, tot verwijzing van de zaak naar de door dit besluit ingestelde jurisdictie. Eiseres hield staande, dat het besluit van 10 februari en

28 maart generlei wettelijke waarde bezat en dientengevolge de rechtbank het niet had toe te passen.

De rechtbank merkt in haar overweging o.m. het volgende op:

De wetten en gebruiken van de oorlog te land zijn vastgesteld en erkend door de Haagse Conventie van 18 oktober 1907, bekrachtigd door de Belgische wet van 28 mei en 9 oktober 1910, en het Duitse rijk heeft daaraan als contracterende partij zijn goedkeuring gehecht. De Haagse Conventie wijst de oorlogvoerende partijen de weg, die zij hebben te volgen, willen zij blijven binnen de grenzen van het recht, en zij is hierin geleid door overwegingen van humaniteit en rechtvaardigheid, gericht tegen misbruik van macht. Haar voorschriften zijn van bindende aard en elke der voorname contracterende partijen is tegenover andere verantwoordelijk voor de nauwgezette uitvoering ervan door allen, die er deel van uitmaken (art. 3 van het verdrag). Art. 43 van het reglement, toegevoegd aan dit verdrag, luidt: "Wanneer het gezag van de wettelijke overheid feitelijk is overgegaan in handen van diegene, die het gebied heeft bezet, neemt deze alle maatregelen, die in zijn vermogen staan ten einde voor zoveel mogelijk de openbare orde en het openbaar leven te herstellen en te verzekeren en zulks, behoudens volstreekte verhindering, met eerbiediging van de in het land geldende wetten."

De macht van de bezetter is in wezen voorlopig en aldus begrensd, zoals ook de feitelijke toestand, waaruit zij is voortgesprongen. Zij wordt uitgevoerd buiten de soevereiniteit om, die steeds blijft het aandeel van de nationale overheid. Zodoende dragen de daden, waaruit zij blijkt, op generlei wijze een soeverein karakter en zo deze daden verplichtingen met zich brengen evenals elk militair bevel, zo zijn zij toch verschillend, dank zij de oorsprong en de aard van de wet, die een rijp overwogen werk is, duurzaam, aangepast aan wel bepaalde behoeften, die een uitwetsel is van de wil van het volk en

waarvan de verwezenlijking op de meest zekere wijze gewaarborgd is.

De Duitse gouverneur-generaal in België heeft, gebruik makend van hem toegekende voorrechten, het besluit van 10 februari en 27 maart 1913 genomen, waardoor de geschillen inzake huurcontracten werden onderworpen aan een uitzonderingsjurisdictie, die hij scheidsrechtbanken noemt, en die samengesteld zijn in gemeenten van meer dan twintigduizend inwoners, uit de vrederechter en twee niet-beëdigde bijzitters, waarvan de een uit de eigenaars, de andere uit de huurders van het kanton wordt gekozen.

Het besluit weigert, waar het deze nieuwe jurisdictie instelt, aan vragers van Belgische nationaliteit alle recht en sluit hen uit, zo lang zij niet bij voortduring in België verblijven, onverschillig om welke reden zij afwezig zijn (art. 15 Ia). Het besluit verplicht ook de partijen, uitgezonderd in geval van ziekte, in persoon aanwezig te zijn en wijst de tussenkomst van de balie van de hand (art. 15), enz. enz.

De tekst alleen reeds van deze maatregelen wijst er op, dat zij vierkant in strijd zijn, zowel met de meest kenmerkende voorschriften van het volkenrecht, die – met de grondregelen van het Belgische recht – het oprichten van uitzonderingsrechtbanken verbieden, de gelijkheid der Belgen voor de wet vaststellen en hun recht om niet te worden onttrokken aan de rechter, die hun is toegewezen, die het beginsel van de niet-terugwerkende kracht der wetten huldigen, die de advocaat, door zijn kennis en rechtschapenheid als de noodzakelijke medewerker van de rechter erkennen en doen deelnemen aan de werkzaamheden van het gerecht.

De Duitse maatregelen maken inbreuk op de door de naties opgestelde en zo gebiedend geoordeelde eisen, eisen waarvan het

bij niemand kan opkomen ze te miskennen. Toch betwist het besluit van 1 februari-27 maart 1915 aan de uit het land afwezige Belgen het recht, om rechtsgedingen te voeren, waar toch art. 23 litt. 2 van het reglement, toegevoegd aan de Haagse conventie en voorgesteld in de tweede vredesconferentie door de Duitse afvaardiging, de oorlogvoerende partijen verbiedt de rechten en vorderingen der onderdanen van de tegenpartij vervallen, geschorst of niet ontvankelijk in rechten te verklaren.

Aldus stelt de rechtbank vast, dat zij de mogelijkheid niet inziet het besluit van 10 februari-27 maart 1915 toe te passen, zonder het recht, dat aan de rechtvaardigheid onafscheidbaar is verbonden, in wat het het heiligst heeft te krenken; dat de rechter aan zijn plicht tekort zou komen, de eed die hij heeft gezworen zou schenden, aan zijn geweten ontrouw zou worden, indien hij meewerkte aan een daad, die het recht miskent; en dat het niemand toekomt van de rechtbank een besluit uit te lokken, dat voor haar een ambtsmisdrijf zou zijn.

De zaak is wettelijk bij de rechtbank aanhangig gemaakt op de dag, waarop het besluit van 27 maart 1915 van kracht is geworden, zijnde de 29^e maart 1915. Het was de plicht van de rechtbank uitspraak te doen op straffe van rechtsweigeren en vonnis te vellen volgens de Belgische wet. Het betwiste besluit mocht naar het oordeel van de rechtbank geen afbreuk doen aan verworven rechten.

De rechtbank wijst dan, gehoord de procureur des konings, wiens advies voor het grootste deel hiermee overeenkomstig was, de eis van de verweerder, strekkende tot verzending van de zaak, af, beveelt de partijen de grond van de zaak te bepleiten, en wijst daartoe de zitting van 27 april 1915 aan.

Woensdag 19 mei 1915 – avondeditie

Geïnterneerden.

Vorige vrijdag heeft de officiële bevestiging plaats gehad van de reeds tevoren geschieden opening van de cursussen te Oldebroek, waar Belgische geïnterneerden het onderwijs van geïnterneerde onderwijzers volgen. Hiertoe waren op die dag naar Oldebroek gegaan generaal-majoor Onnen, de Belgische gezant, baron Fallon, de Belgische minister van kunst en wetenschappen Poulet, generaal Dossin, de afgevaardigden prof. Omer Buyse en Jules Francqui, mr. L. Jacquain, P. H. Savers, Eric Gérard, directeur van het Instituut Montefiori te Luik, en J. François. Ook was aanwezig de burgemeester van Oldebroek, baron Van Sytsema.

Nadat kolonel Bernelot Moens een openingsrede had uitgesproken, commandant Le Colute uit naam van zijn geïnterneerde landgenoten gesproken had, en prof. Buyse zijn doel en leerplan had uitgelegd, sprak minister Poulet zijn landgenoten in het Frans en het Vlaams toe. Zij moesten nu tonen, zo zegde hij, dat zij ten volle de toewijding en hulpvaardigheid der Nederlandse autoriteiten waardig waren. Generaal-majoor Onnen wees vervolgens de geïnterneerden ook nog op hun plicht.

Van de kinderschool te Oldebroek heeft mevrouw Bernelot Moens het erevoorzitterschap aanvaard.

Parijs, 19 mei. De officiële mededeling van hedenmiddag deelt mede, dat de mist, die alle gevechten onmogelijk heeft gemaakt, niet toeliet op verder dan 100 meter te zien.

In de nacht van de 18^e op de 19^e zijn ten oosten van de IJzer twee pogingen der Duitsers om aan te vallen, door het vuur van onze

artillerie verijdeld. Op de rest van het front is op enige punten de artillerie aan het woord geweest.

Uit Duitsland.

Berlijn, 19 mei. De heropening van de postdienst in België is nu voltooid. Al de plaatsen in dit gebied zijn aan het nieuwe postnet van de Duitse post en telegrafie in Berlijn aangesloten. Het gebied omvat de provincies Antwerpen, Brabant, Limburg, Luik, Luxemburg, Namen en de provincie Henegouwen met uitzondering van Doornik. Bij het gebied zijn bovendien ingedeeld de Franse arrondissementen Givet en Fumay, met de postplaatsen Aubrives, Fumay, Givet, Bargnies, Haybes, Vireaux, Molhain. Niet ingedeeld is Maubeuge met omgeving. Dit gedeelte van Frankrijk, dat aan het Duitse generaalgouvernement in België toegewezen is, behoort evenals de provincies Oost- en West-Vlaanderen en Doornik, nog tot het bereik van de veldpost der westelijke legers.

Het Duitse consulaat hier ter stede zendt ons een brochure toe, gedrukt en uitgegeven bij E. van Moer, te Oostende, en getiteld: "Lettre ouverte au peuple belge, par un philanthrope (Open brief aan het Belgische volk, door een filantroop). De schrijver verdedigt de aanval der Duitsers op België, geeft op de Belgische regering af, en vindt dat België nu maar om vrede moest vragen.

Meer behoeven wij van dit naamloze pamflet niet te zeggen. De schrijver noemt zich een Belg, doch het is niet doenlijk, zich in de geestestoestand van deze "Belg" in de denken. ¹

---

¹ Hoe de man schrijft, blijft bv. uit een passage als deze:

"De aarde is nog groot genoeg opdat alle naties het expansiegebied kunnen vinden, dat voor hun energie nodig is. Laat ons Kongo aanbieden als losgeld voor onze onafhankelijkheid.

“Wie weet of dan bij het sluiten van de vrede, verondersteld dat Duitsland overwint, die houding ons van de zijde van Duitsland niet een voordelige behandeling bezorgt. Misschien zal het, zijn belangen voor de toekomst waarborgend, rekening houden met onze onderwerping en de verdoling, waar België in meegesleept is.”